

CVJETNI TRG, RED. KRSTO PAPIĆ, 2013.

Priča iz hrvatskoga podzemlja

Cvjetni trg Krste Papića dosljedan je doprinos njegovoj karijeri, ostvarenje koje možda neće ući u sam vrh, ali će zadržati i značajno mjesto pogotovo u rekonstruiranju žanrovskih postulata

Tomislav Čegir

Cvjetni trg nedavno preminuloga Krste Papića, njegov posljednji film, upravo se nalazi u domaćoj kinodistribuciji. Po žanru riječ je o trileru, a nastao je na osnovi dvaju djela, drame *Balon Mate Matišića* i dokumentarnoga filma *Građani na Cvjetnom trgu* Krste Papića. Kriminalistički žanr možemo čak suziti odredbom gangsterskoga filma, pa i njegova odvojka – filma o mafiji. Film vrlo zanimljivo obrađuje gradu, a kontekst mu je izrazito slojevit i široka raspona sastavnica: žanrovskih, društvenih, obiteljskih, vjerskih ili pak mitskih.

Središnji je lik filma kazališni glumac Filip Kapec, koji se na zahtjev policijskoga istražitelja mora pretvarati da je svećenik i u bolnici ispovjediti naizgled bolesna graditeljskoga poduzetnika, zapravo mafijaškoga stožernika. Policajac zapravo nastoji iskoristiti prigodu i saznati koje je sve zločine počinio antagonist, ali kada mafijaš ustanovi da je svećenik lažan, odlučuje osvetiti pa su protagonist i njegova obitelj ugroženi jer ih policija ne može zaštititi. Ugroženost obitelji i pojedinca kao posljedica slobodnoga djelovanja kriminalaca i neučinkovitosti zakonskih instanci zbog isprepletenosti s podzemljem kontekstualna je okosnica filma. Protagonist se tako nalazi između dvojice suprotstavljene braće, a ta bratska opreka u kojoj je jedan predstavnik zakona, a drugi kriminalac posve je arhetipska i zasnovana na religijskim i mitskim postavkama. No ne sagledava se jednoznačno zbog činjenice da brat policajac i nije tako dobar, jer ucjenjuje protagonista manjim sinovim pristupom ne bi li antagonist ispovjedio glumeći svećenika i pritom dobio dokaze za počinjena zlodjela.

■ Kritika vjerskog licemjerja

Dakako, riječ je o činjenici da lažni svećenik može prekršiti ispovjednu tajnu, pa se tim motivom Papićev film usklađuje s recentnim ostvarenjem Vinka Brešana *Svećenikova djeca*. Oba filma ispovjednu tajnu razmatraju u mogućnosti ispovijedanja zlodjela, čak i umorstava, te ostavljaju otvorenim recentna društvena pitanja o vrednovanju toga motiva. Razmatrajući vjerske sustave triju središnjih likova, glumca, policajca i mafijaša, zapažamo i kritiku vjerskoga licemjerja. Jer policajac i njegov brat očituju da su vjernici, ali su, pogotovo Macko, skloni svim mogućim grijesima. Nasuprot njima, Filip Kapec ustvrdi da je agnostik, ali se djelovanjem pokazuje prema mjerilima vjere znatno ispravnijim. No ne treba zaboraviti da je kontekst Mackovih grijeha oslonjen o kršenje nekih temeljnih Božjih zapovijedi pa je jasno da je odnos *Cvjetnog trga* prema religijskom znatno slojevitiji nego što se na prvi pogled može učiniti.

Dio kritike već je nakon prikazivanja *Cvjetnog trga* na prošlogodišnjem pulskom festivalu naznačio da Papićev film sadrži potencijal kvalitetne crne komedije, koji ipak nije iskorišten. Prisjetimo li se dijela prve bolničke sekvence ili pak dijela sekvence proslave Mackova izlaska iz bolnice, jasno je da je taj dio kritike posve u pravu. Podjednako, s obzirom na usmjerenost ostvarenja prema gangsterskom filmu mafijaškoga predznaka, mogli bismo ustvrditi da je šteta što *Cvjetni trg* nije znatno dublje utonuo u navedene žanrovske postulate, jer je Krsto Papić dobro poznao taj žanr. Referencije su na djela iz matice žanra u nekoliko filmskih segmenata eksplicitne. Upravo je Mackova proslava ozdrav-

Mladen Vulić dojmiv kao mafijaš

Dio kritike već je nakon prikazivanja Cvjetnog trga na prošlogodišnjem pulskom festivalu naznačio da Papićev film sadrži potencijal kvalitetne crne komedije, koji ipak nije iskorišten. S obzirom na neke sekvence filma, to je u potpunosti točno

ljenja primjer slojevite autorske interpretacije žanra. Obitelj u gangsterskom filmu zadobiva na vrijednosti baš u mafijaškim smjernicama, poglavito *Kumu* (Francis Ford Coppola, 1972), a takav se predznak javlja i u hrvatskom filmu *Diploma za smrt* (Živorad Tomić, 1989), pa nije čudno da ga percipiramo i u *Cvjetnom trgu*. No taj se film prema obiteljskom zaleđu mafijaša odnosi ironijski, naglašavanjem opreke kriminalnoga zaleđa i temeljne društvene zajednice. Kako se Mackova djelatnost skriva pred maloljetnom djecom, njihova pjesma o *tati koji puno radi* postaje ne samo ironičnim komentarom nego i odrazom svojevrsnoga sarkazma s obzirom da je antagonist razorio bratovu obitelj, a želi naštetiti i protagonistovoj. Narječja i naglasci hrvatskoga jezika zamjetni na toj proslavi postaju i odslikom talijanskih naglašavanja engleskoga jezika u filmovima o mafiji, pa se iznova usuglašava s kontekstom *Diplome za smrt*, koja je taj motiv slojevito razradila.

■ Sumiranje žanrova

U *Cvjetnom trgu* naznačeni su i žanrovski motivi zaštite svjedoka, suprotstavljenih mafijaških obitelji, kao i neučinkovitosti zakonskih institucija, a upravo je zadnje naveden najsljevitije razraden i rekonstruiran se na izniman način. Žanrovski predznak društvene kritike razgrana se u ovom ostvarenju ne samo spram dijela predstavnika zakona ili političkoga dužnosnika, nego i prema nekim medicinskim djelatnicima koji zagovaraju etička načela, ali su skloni i njihovim izvrtanjima. No izvanredna je žanrovska rekonstrukcija sekvence Mackova stradanja upravo zbog činjenice da sumira niz žanrovskih djela još od tzv. *klasičnoga ciklusa* s početka 1930-ih godina, kao i kasnija holivudska razdoblja.

Dragan Despot i Ivica Zadro

U *Cvjetnom trgu* ne uočavamo dekadenciju redateljskih postupaka Krste Papića kakva je primjerice uočljiva u filmu *Infekcija* (2005). No nije upitno da autorski iskaz ne doseže ni vrhunce započete filmom *Lisice* (1969). Variranje je ritma u ovome djelu prožeto i mjestimičnim stilskim otklonima te razmjerno čestom uporabom usporedne montaže kao sredstva višega gledateljeva uživanja u radnju. Podjednako je to i primjena elipse u samoj završnici prigodom očuvanja egzistencije središnjega lika. *Cvjetni trg* ostvarenje je u kojem su često suprotstavljene vanjski i unutarnji prostori i vrijednost im je često i simbolična. Nedvojbeno je pritom i uloga scenografije Marija Ivezica u ocrtavanju prostornoga zaleđa te pogotovo snimateljskoga rada Branka Cahuna. Iako Cahun u noćnim eksterijernim segmentima nije dosegnuo i vrhunsku izvedbu, u interijerima uz primjerenu uporabu svjetla kao i odnosa svjetla i sjene postiže dosljedan učinak u gradnji ugodaja filma. Montaža Roberta Lisjaka slijedi zadani ritam filma temeljena i na scenarističkoj suradnji Mate Matišića, koji je cjelini pridonio i skladateljskim udjelom.

■ Na rubu prigušene eksplozije

Glumačka tumačenja središnjih likova iskazuju i različite modele izvedbe. Nema dvojbe da je Mladen Vulić kao graditeljski poduzetnik kriminalnoga djelovanja ostvario najdojmljiviju ulogu. Izričaja na rubu prigušene eksplozije mjestimice, i izgledom i tumačenjem, podsjeća na američkoga glumca Michaela Madsena, ali završnim izmicanjem esencijalnih uporišta dodaje i okus gubitničkoga pa mu je ta uloga možda i ponajbolja u karijeri. Dražen Kuhn uspješno

predočava egzistencijalnu tjeskobu središnjega lika, tjeskobu koja postaje naglašenom u sceni u bolničkoj sobi kada se njegov prostor i djelovanje i metaforički sužava. Mimikom i gestom te pokušajem očuvanja vlastite i obiteljske egzistencije taj glumac postaje i katalizatorom gledatelju u osjećanju prikazane grada. Druga je krajnost izvedba Dragana Despota kao policijskoga istražitelja i antagonistova brata. Tzv. glumom *sa zadržkom* nalik je nizu glumaca žanrovskih filmova akcijskoga predznaka. No kako je njegov lik lišen akcijskoga djelovanja, ostaje i izražen dojam osobnoga gubitništva koji Despot dosljedno predočava, pogotovo u sceni susreta s bratom. Kako je policajac izgubio ženu, a brat mu nije čest i zakonsku učinkovitost svodeći ga dijaloški na *dekor*, jasno je da se esencija toga lika ne može ostvariti usprkos nizu pokušaja.

Nedjelotvornost toga lika uočavamo i u procjepu između policajčeva kolege, podložna antagonistu, u ambivalentnu tumačenju Ivica Zadra, te prijetvorna ministra, nadređena antagonistu, u primjerenoj izvedbi Gorana Grgića. Kako u žanru gangsterskoga filma ženski likovi uglavnom nemaju izraženiju ulogu, ni *Cvjetni trg* u tome nije iznimka. Tek profesionalna partnerica središnjega lika djeluje aktivnije u pokušaju zaštite ugrožene obitelji, dok su dvije supruge tek arhetipski okarakterizirane. Marija Škaričić imala je stoga više prostora u tumačenju nego Anja Šovagović-Despot ili Matija Prskalo, kojih likovi tek podnose djelovanje svojih muževa.

Završno ostvarenje Krste Papića dosljedan je doprinos njegovoj karijeri, ostvarenje koje možda neće ući u sam vrh, ali će zadržati svoje osobito mjesto u rekonstruiranju žanrovskih postulata.